

Cómplices de la Destrucció

Informe sobre la complicitat del Mercat Mallorquí
en la destrucció social i ambiental dels
Boscs Tropicals Africans

GREENPEACE

Febrer 2002

INDICE

SUMARI	2
1. LA FAO CRIDA L'ATENCIÓ SOBRE LA IL-LEGALITAT I LA CORRUPCIÓ DEL SECTOR FORESTAL	4
2. EL TRÀFIC DE FUSTA TROPICAL IL-LEGAL A EUROPA	5
2.1. Percentatges d'explotació il·legal per països productors	5
2.2. Conclusions	6
3. EL SECTOR DE LA FUSTA A MALLORCA	8
3.1. Les importacions de fusta	8
4. FUSTA IL-LEGAL DE CAMERUN	11
4.1. El cas d'Hazim	11
4.1.1. Fusta il·legal d'Hazim a Mallorca	12
4.2. Fusta de TTS (Transformation Tropicale du Sud)	12
4.2.1. Fusta de TTS a Mallorca	13
4.3. Fusta de SFID (Société Forestière et Industrielle de la Doumé)	13
4.3.1. Fusta de SFID a Mallorca	14
5. LA FUSTA DE LA GUERRA. EL CAS DE LIBÈRIA	15
5.1. Destructors del bosc i traficants d'armes: Quines empreses estan hi involucrades?	16
5.2. Fusta de Libèria a Mallorca	17
6. FUSTA IL-LEGAL A OBRES PÚBLIQUES DE MALLORCA?	18
7. FUSTA CERTIFICADA VERSUS FUSTA IL-LEGAL. L'ALTERNATIVA DEL FSC	19
8. HACIA UNA POLÍTICA D'ADQUISICIONS PÚBLIQUES ECOLÒGIQUES	20

SUMARI

El mercat espanyol de fusta tropical, un dels més grans d'Europa, té una responsabilitat important en els processos de desforestació que assolen els països productors. Per això, el futur dels boscs, especialment el dels tropicals, passa per un canvi notable en les pautes comercials dels empresaris espanyols en aquests països.

Com fa anys que ho denuncien científics, institucions independents i ONG, una bona part de la desforestació dels boscs es produeix per la corrupció i la il·legalitat en què actuen les empreses fusteres, els polítics i els representants dels governs de països amb recursos forestals.

L'informe «*Situació dels Boscs en el Món 2001*» publicat per l'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO) abonava aquestes tesis i alertava sobre l'explotació forestal il·legal que té lloc a molts de països productors de fusta quan les operacions de tala, processament, transport o venda de fusta es realitzen incomplint les lleis nacionals.

Els diferents tipus d'activitats il·legals inclouen l'obtenció de concessions mitjançant la corrupció, la falsificació de títols de propietat o de llicències d'explotació, la inexistència de plans de gestió forestal, la tala d'arbres sense permís o fora de l'àrea permesa, l'extracció d'arbres ultrapassant el contingent de tala, d'arbres per sota o per damunt de la mida permesa, el trasllat il·legal de fusta per fronteres i/o concessions, el frau en la declaració de taxes de tala o d'exportació, i moltes més.

De fusta il·legal n'arriba cada dia a Europa. Segons un informe recent de l'organització ecologista *Friends of the Earth* (FOE) del Regne Unit, Espanya ocupa el lloc setè en la classificació de països europeus segons el volum d'importació de fusta il·legal. Com a resultat, Espanya va ser responsable de l'explotació il·legal de 60.000 hectàrees de bosc tropical. I no es pot dubtar que l'estimació de la responsabilitat espanyola ha estat molt conservadora.

Les Illes Balears no són entre les comunitats autònomes més importants pel que fa al consum de fusta tropical. Però la importància creixent d'aquest sector a les illes ha motivat una investigació de Greenpeace per a conèixer la situació de l'entrada de fusta il·legal.

L'any 2000, el 13,5% de la fusta en brut i el 15,2% de la fusta serrada importades per les Balears procedien de països africans, principalment de Costa d'Ivori i Camerun. L'any passat, el 2001, l'increment de les importacions africanes ha estat notable. El 33% de la fusta en brut, el 25% de la fusta serrada i el 96% de la xapa i contraplacatge procedien d'aquest continent.

Encara que aquests països africans tenen unes taxes de desforestació preocupants, fins ara ningú a les Balears no s'ha preocupat de conèixer

La complicitat del Mercat Mallorquí en la destrucció social i ambiental dels Boscs Tropicals Africans

l'origen de la fusta que arriba, ni l'escenari social i ambiental que produeix aquesta activitat comercial.

Greenpeace ha visitat la majoria dels magatzems de fusta de l'illa de Mallorca i ha trobat que gairebé tots ofereixen fusta procedent d'empreses fusteres implicades en casos d'il·legalitat, per no dir directament relacionades per les Nacions Unides amb el tràfic d'armes a països com Libèria.

En el cas de la fusta de Camerun, Greenpeace ha trobat en els magatzems de Mallorca fusta procedent de les empreses repetidament multades per cometre infraccions contra la llei forestal de Camerun. Atès que les institucions internacionals reconeixen que a Camerun el 50% de les extraccions de fusta són il·legals, el sector balear d'importació de fusta i primera i segona transformació (frisos, motlures, portes, taüts, parquet), a més del consumidor de fusta tropical a les Balears, tenen una responsabilitat important en l'explotació il·legal i la corrupció del sector forestal a Àfrica.

De fusta d'iroko se n'ha utilitzat, per exemple, a les obres de rehabilitació del Museu del Parc Nacional de Cabrera i les obres d'ampliació de l'Aeroport de Palma. Cap de les institucions implicades en aquestes obres o projectes ha pogut garantir que la fusta procedeix de fonts de subministrament sostenibles. Atès que el mercat mallorquí de fusta és ple de fusta il·legal és ben probable que els diners públics de tots els ciutadans s'hagi emprat per a fomentar la desforestació i la corrupció a l'Àfrica.

Però no tota la fusta tropical és sospitosa. Hi ha més de 25 milions d'hectàrees de boscs i plantacions certificats amb el certificat forestal FSC, dels quals més d'1,2 milions d'hectàrees són de boscs amazònics. Aquest sistema de certificat és actualment la millor iniciativa que es porta a terme per a millorar la gestió forestal i conservar els boscs del planeta. Hi ha algunes empreses de l'estat espanyol (importadors, fabricants, constructors) que s'han compromès amb aquest sistema de certificació i rectifiquen la seva política de compres per a col·laborar amb la societat civil en la defensa i l'ús sostenible dels boscs del planeta.

Per a l'objectiu de frenar la desforestació i arribar a millorar la gestió forestal tropical, les adquisicions públiques que afavoreixin la certificació forestal són fonamentals perquè minvin i s'aturin les importacions (il·legals o legals) de fusta aconseguida a través d'explotacions no sostenibles.

1. LA FAO CRIDA L'ATENCIÓ SOBRE LA IL·LEGALITAT I LA CORRUPCIÓ DEL SECTOR FORESTAL

El passat mes d'octubre, l'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació (FAO) va presentar el seu informe anual «*Situació dels Boscs en el Món, 2001*»¹.

Per primera vegada en la història, aquesta institució internacional reconeix l'extensió i l'abast de les activitats il·legals i la corrupció en el sector forestal. L'informe de la FAO ha reconegut a la fi allò que els científics, les institucions independents i les ONGs denunciaven de la passada dècada ençà: que una gran part de la desforestació la produeix la corrupció i la il·legalitat en què actuen les empreses fusteres, els polítics i els representants dels governs de països amb recursos forestals.

Segons la FAO, el sector dels boscs i de la indústria forestal pot ser més vulnerable a les il·legalitats i la corrupció que altres sectors. Això sembla que s'esdevé almanco a molts de països tropicals i subtropicals, on els ecosistemes forestals són molt complexos, l'accés és difícil i no hi ha gaire visibilitat en les operacions il·legals per mor de la insuficiència del sistema de vigilància i dels mitjans de comunicació.

L'informe de la FAO assenyala també hi ha activitats forestals il·legals i corrupció pràcticament per tot el món. Encara que és als països amb unes economies en transició on l'atenció creix, els mitjans de comunicació se centren encara en els països en desenvolupament i, més en concret, en els països tropicals amb una gran riquesa forestal.

A l'informe de la FAO destaca un text d'un cèlebre procés sobre delictes i corrupció en el sector forestal, en el qual un jutge d'un Estat insular de l'oceà Pacífic, deia que:

«es pot afirmar que algunes empreses es passegen pel país amb la seguretat dels capitalistes mancats d'escrúpols que roben els recursos naturals, subornen els polítics i els dirigents, provoquen desigualtats socials i ignoren les lleis, espolien i exporten les darreres existències de la valuosa fusta de la província.

(...) És indubtable que la indústria fustera, per la seva mateixa naturalesa, afavoreix la comissió d'actes de naturalesa criminal contraris a la llei i a la bona administració».

¹ <http://www.fao.org>

2. EL TRÀFIC DE FUSTA TROPICAL IL·LEGAL A EUROPA.

L'organització ecologista internacional *Friends of the Earth* (Amics de la Terra) va publicar per l'agost del 2001 un informe² en què classificava els països europeus segons el volum d'importació de fusta il·legal. Aquest informe avisa que encara que els índexs no siguin precisos, indiquen, com a mínim, la magnitud del problema amb què s'enfronta la Unió Europea.

Aquest informe, que maneja dades de 1999, classifica els vuit països principals importadors de fusta tropical de la Unió Europea segons el volum de fusta equivalent (*roundwood* o RWE) de les seves importacions de fusta tropical il·legal. Això no inclou importacions de mobiliari de fusta, polpa o paper, etc.

Les xifres presentades sobre l'explotació il·legal procedeixen bé de fonts governamentals bé d'estimacions d'investigadors i institucions. S'han calculat unes taxes d'explotació il·legal per a Brasil, Camerun, Gabon, Indonèsia i Malàisia. No s'han fet càlculs sobre altres països productors de fusta tropical que exporten a Europa, la majoria africans, però mor d'una falta d'informació fiable sobre percentatges d'explotació il·legal. Com resultat, cal interpretar les conclusions i la classificació final de manera conservadora, sobretot en els casos de França, Itàlia i Espanya.

2.1. Percentatges d'explotació il·legal per països productors

- Brasil: 80% d'explotació il·legal

Un informe portat a terme per la Secretaria Brasileira d'Assumptes Estratègics pel maig de 1997, va descobrir que el 80% de l'explotació fustera a l'Amazona brasilera era il·legal. En 1998, Imazon, una respectada ONG de Brasil, va valorar que el nivell d'explotació il·legal podia abastar el 90%.

- Camerun: 50 % d'explotació il·legal

Des de la reforma del sector forestal en 1994, l'explotació il·legal s'ha intensificat. Més del 50% de les llicències d'explotació funcionaven il·legalment en 1997-1998 (*Global Forest Watch*). El CED (*Centre pour Environnement et Developpement*) a Camerun, ha declarat en la seva publicació «*Inside Cameroon*», que almanco el 50% de l'explotació fustera és il·legal.

- Gabon: 70% d'explotació il·legal

Des de finals dels anys 1990 només cinc de més de 200 empreses fusteres a Gabon han començat o han declarat la seva intenció de començar la redacció d'un pla de gestió forestal (*Global Forest Watch*). Sembla que aquestes cinc companyies responen al 30% de les concessions i han explotat aqueixes concessions durant més de tres anys. Això implica que almanco el 70% de les explotacions a Gabon poden considerar-se il·legals.

² European League Table of Imports of Illegal Tropical Timber. Friends of the Earth, august 2001. (<http://www.foe.co.uk>)

Cal notar també que, a pesar que l'actual codi forestal té l'objectiu que el 75% del percentatge d'elaboració sigui nacional, menys del 81% de la producció de troncs de Gabon es processa abans d'exportar-se (*Global Forest Watch*).

- Indonèsia: 73% d'explotació il·legal

En els darrers 32 anys, durant el domini de Suharto, Indonèsia va perdre 40 milions d'hectàrees de bosc, equivalent a la superfície d'Alemanya i els Països Baixos sumats. Un estudi realitzat l'any 2000 pel Programa de Direcció de Bosc Tropical d'Indonèsia-Regne Unit va arribar a la conclusió que el 73% de l'explotació a Indonèsia era il·legal.

- Malàisia: 35% d'explotació il·legal

El nivell d'explotació il·legal s'ha incrementat des de la crisi econòmica de 1997. La valoració més recent del nivell de fusta il·legal que s'exporta a Malàisia indica que és el 35% de les exportacions totals (WWF). És probable que la major part d'aquest total procedeixi de troncs passats de contraban per la frontera d'Indonèsia.

Quadre 2: Resum de percentatges d'explotació il·legal per països

País proveïdor	Proporció de producció de fusta tropical considerada il·legal	Font d'estimació
Brasil	80%	Secretaria d'Assumptes Estratègics. Informe Intern. (Maig 1997)
Camerun	50%	Basat en «Una visió global de l'explotació fustera a Camerun», <i>Global Forest Watch</i> (2000)
Gabon	70%	Basat en «Un primer tall en l'explotació fustera de Gabon» <i>Global Forest Watch</i> (2000)
Indonèsia	73%	Programa de Direcció de Bosc Tropical, Indonèsia-Regne Unit (1999)
Malàisia	35%	WWF (1995/2000)
Malàisia	35%	WWF (1995/2000)

Font: *Friends of the Earth*, 2001

2.2. Conclusions

S'arriba a la conclusió que si fa no fa el 50% de les importacions de fusta tropical de la Unió Europea poden ser il·legals. La Unió Europea va importar aproximadament 5 milions de metres cúbics (RWE) de fusta tropical il·legal en 1999, per un valor d'1 bilió i mig d'euros (800 milions de lliures esterlines). Com resultat, la UE va ser responsable de l'explotació il·legal de 740.000 hectàrees de bosc tropical.

Quadre 2: Classificació europea segons la importació de fusta il·legal

País	A*	B*	C*	D*	E*	F*	G*
REGNE UNIT	1	60%	20%	1.0	1.6	140	260
França	2	50%	15%	0.9	1.7	130	270
Bèlgica	3	60%	15%	0.8	1.4	120	210
Alemanya	4	50%	10%	0.6	1.1	100	200
Països Baixos	5	50%	10%	0.6	1.1	100	210
Itàlia	6	40%	10%	0.5	1.4	100	290
Espanya	7	30%	5%	0.3	1.0	40	150
Portugal	8	50%	5%	0.3	0.6	40	100
UE		50%	-	5	10	800	1700

Font: *Friends of the Earth*, 2001

A* Classificació de països

B* Percentatge d'importacions il·legals de fusta tropical en relació a totes les importacions de fusta tropical del país indicat

C* Percentatge d'importacions il·legals de fusta tropical del país indicat en relació a les importacions il·legals de fusta tropical realitzades per la Unió Europea.

D* Importacions il·legals de fusta tropical del país indicat (en milions de metres cúbics RWE)

E* Importacions de fusta tropical del país indicat (en milions de metres cúbics RWE)

F* Importacions il·legals de fusta tropical del país indicat (en milions de lliures esterlines)

G* Importacions de fusta tropical del país indicat (en milions de lliures esterlines)

Segons l'informe de FOE, Espanya ocupa el lloc setè en la classificació de països europeus segons el volum d'importació de fusta il·legal. Espanya va importar 300.000 metres cúbics (RWE) de fusta il·legal en 1999, amb un valor d'importació de 60 milions d'euros. Això representa el 5% de la fusta tropical il·legal importada per la UE. Aquestes importacions comprenen aproximadament, el 30% de les importacions de fusta tropical d'Espanya. Espanya va ser responsable, doncs, de l'explotació il·legal de 60.000 hectàrees de bosc tropical.

Cal notar, d'altra banda, que la classificació d'Espanya és més baixa que no hauria pogut ser. Espanya importa una gran quantitat de fusta tropical de Guinea Equatorial, República del Congo o Costa d'Ivori, uns països sobre els nivells d'explotació il·legal dels quals no hi ha dades oficials disponibles. És molt probable que la posició vertadera d'Espanya en la classificació sigui superior, i, en qualsevol cas, la seva situació a la taula no pot ésser motiu de satisfacció.

També cal tenir en compte que Espanya importa fusta de països embolicats en conflictes regionals, on nombroses ONGs han denunciat la complicitat del sector forestal internacional amb el tràfic d'armes i la inseguretat a la regió. Informes recents de les Nacions Unides han cridat l'atenció d'aquesta complicitat en països com Libèria i la República Democràtica del Congo, països d'on Espanya importa fusta tropical.

3. EL SECTOR DE LA FUSTA A MALLORCA

El sector de la fusta a les Balears està format per 1.300 empreses, que compten amb una plantilla propera als 4.600 treballadors, 4.000 dels quals treballen a Mallorca. L'activitat genera uns moviments d'uns 60.000 milions de pessetes³.

La producció de la indústria de transformació de fusta creix a un ritme del 4,6% anual i l'ocupació en el sector va augmentar l'any 2000 en un 0,98%. De 1994 ençà l'ocupació en el sector creix cada any⁴.

El sector industrial d'algunes localitats, com Manacor, s'ha especialitzat en el sector de la fusta. Segons dades de la Direcció Regional de Comerç a les Illes Balears per a l'any 2000, les vendes per exportacions del sector de la fusta i el moble s'acostaren als 1.000 milions de pessetes⁵.

Però és l'empenta del sector de la construcció la que ha provocat que en els darrers cinc anys les empreses del sector de la fusta i afins hagin experimentat un fort revulsiu en l'increment dels treballs i dels projectes. La construcció d'estructures i la fusteria interior és el principal motor de les creixents importacions de fusta de les Balears.

Entre l'any 1999 i el 2000, les entrades pel port de Palma de fusta augmentaren en un 28,4%.⁶

La demanda del tipus de fusta és diversa quant al tipus d'ús –bigues per a construcció, finestres, portes, paviments-, però és un fet l'increment de la importació de fustes tropicals, entre les quals destaquen algunes d'africanes com iroko o acajou i brasileres com el cedre o la caoba.

3.1. Les importacions de fusta

Segons les dades del Servei de Duanes, el 13,5% de la fusta en brut i el 15,2% de la fusta serrada provenia de països africans (vegeu la gràfica 1).

En el 2001, les importacions a les Balears des del continent africà s'han incrementat. El 33% de la fusta en brut, el 25% de la fusta serrada i el 96% de la xapa i contraplacatge provenien d'aquest continent.

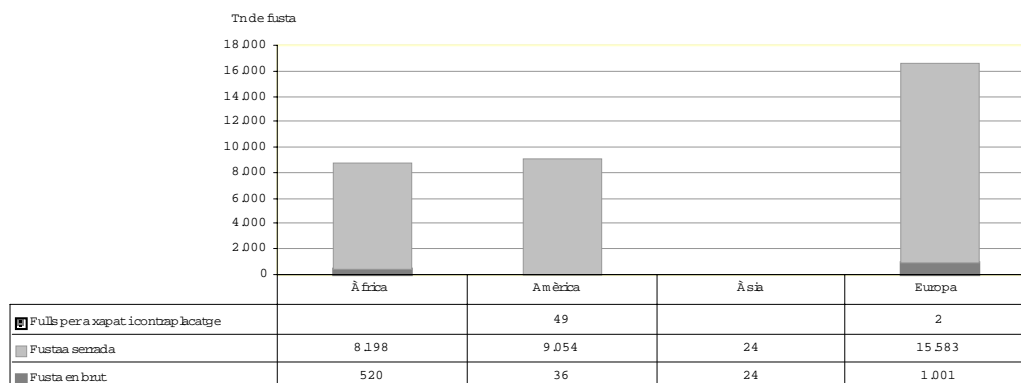
³ Diari de Mallorca, 17/02/2001. Informe Econòmic i Social de les Illes Balears 2000. Sa Nostra.

⁴ Informe Econòmic i Social de les Illes Balears 2000. Sa Nostra

⁵ La exportación: clave del desarrollo económico de Baleares, setembre 2001. Cambra de Comerç. www.cambresbalears.com

⁶ Informe Econòmic i Social de les Illes Balears 2000. Sa Nostra.

Gràfic 1: Distribució en tones de les importacions mallorquines de l'any 2001, segons la procedència i transformació de la fusta

Dos països africans, Costa d'Ivori i Camerun, són actualment els principals països proveïdors de fusta tropical al sector de la fusta de Mallorca.

Al costat als dos països anteriors, Guinea Equatorial i Libèria exportaren fusta a les Balears en 1997 i 1998. Però en els darrers anys, aquests països han cedit el pas a altres de la conca del Congo, com Camerun i República Centrafricana, o Àfrica Occidental, com la República de Guinea (Guinea Conakry).

Tant Libèria com Guinea Conakry són països de l'Àfrica occidental on l'explotació forestal es troba immersa en una matriu d'inseguretat regional, pobresa crònica, conflictes bèl·lics, tràfic d'armes i comerç il·legal de diamants. Els boscs d'aquesta regió són els darrers representants d'un tipus de bosc que cobria tota la costa africana occidental abans de la colonització europea.

Quadre 3: Evolució de les importacions de les Balears de fusta tropical procedent d'Àfrica.

	Àfrica							
	Fusta en brut		Fusta serrada		Fulles per a xapat i contraplacatge		Total	
	Peso (Kg)	Valor (€)	Pes (Kg)	Valor (€)	Pes (Kg)	Valor (€)	Pes (Kg)	Valor (€)
1997	3.824.000	843.000	5.836.000	3.347.000	670.000	382.000	10.330.000	4.572.000
1998	974.000	210.000	7.235.000	4.468.000	0	0	8.209.000	4.678.000
1999	691.000	195.000	5.881.000	3.758.000	0	0	6.572.000	3.953.000
2000	142.000	52.000	7.913.000	4.992.000	0	0	8.055.000	5.044.000
2001	521.000	183.000	8.198.000	5.432.000	0	0	8.719.000	5.615.000
	6.152.000	1.483.000	35.063.000	21.997.000	670.000	382.000	41.885.000	23.862.000

La complicitat del Mercat Mallorquí en la destrucció social i ambiental dels Boscs Tropicals Africans

Les importacions de fusta tropical l'any 2000 de les Illes Balears varen ser: 143 tones de fusta en brut i 7.913 tones de fusta serrada. En el 2001 les xifres eren de 465 tones de fusta en brut i 7.874 tones de fusta serrada.⁷

Segons la FAO⁸ en el període 1990-2000, les taxes de desforestació per a alguns d'aquests països africans varen ser:

- 0,9% a Camerun
- 3,1% a Costa d'Ivori
- 2% a Libèria
- 0,5% a Guinea Conakry

A pesar que aquests països posseeixen taxes de desforestacions preocupants, ningú fins ara a les Balears no s'ha preocupat per conèixer l'origen de la fusta que arriba, ni per l'escenari social i ambiental que produeix aquesta activitat comercial.

⁷ Servei de Duanes.

⁸

4. FUSTA IL·LEGAL DE CAMERUN

4.1. El cas d'Hazim

La *Société Forestière Hazim*, els logotips de la qual són SFH i SFHS, és una empresa fustera libanesa amb activitat a Camerun des de principis dels anys 80.

Al llarg dels anys, Hazim s'ha forjat una reputació molt dolenta a Camerun atès que ha infringit reiteradament totes les lleis forestals que hi ha. Greenpeace va recopilar l'any 2000 algunes evidències recents¹ sobre les activitats de tala il·legal realitzades per la companyia Hazim. A continuació se n'expressen els darrers casos:

Quadre 4: Algunes dels recents casos d'activitat il·legal d'Hazim

UFA(Forest Management Area)	
08-003	Març 2000: MINEF (Cameroon's Environment and Forestry Ministry) multa a SFH amb 10 milions de CFA (Francs Centraafricans) (13.000 dòlars) per «tala anàrquica fora dels límits de la zona de tala» ¹⁰ Juny 2000: MINEF descobreix que SFH tala zones fora del límit de la concessió i nombrosos arbres de grandària inferior al permès. ¹¹
10-029	Març 2000: MINEF multa a SFDB (SFH actua com subcontracta) amb 11 milions de CFA (15.000 dòlars) per nombroses infraccions, inclosa la tala d'arbres de diàmetre inferior al permès i la no demarcació de les vores de la concessió. ¹² Juny 2001: MINEF multa a SFH amb 105 milions de CFA (140.000 dòlars) per operar fora dels límits legals permesos. ¹³
10-030	Juny 2000: MINEF i Global Witness descobreixen que SFH opera il·legalment en aquesta concessió, la qual no estava concedida. En 2001, un estudi independent va investigar l'escala d'aquestes operacions i troba que més de 20.000 ha s'havien talat il·legalment; la tala incloïa 8.000 m ³ d'espècies incloses en el CITES, com l'afromosia (<i>Pericopsis elata</i>). Les pèrdues econòmiques per al Govern de Camerun van ser estimades en, aproximadament, 10 milions de dòlars. ¹⁴
10-047	Juny 2000: SFH (operant com Nadja-EGM) és localitzada tallant sense autorització en aquesta concessió pròxima a la Reserva Dja, Patrimoni de la Humanitat de la UNESCO. La concessió, pertanyent al Sr. Mponengang, havia estat classificada com a inactiva pel MINEF pel desembre de 1999 ¹⁵ – les investigacions van revelar que 15.000 ha s'havien tallat il·legalment. Les pèrdues en taxes del Govern s'han estimat en prop de 500 milions de CFA (672.000 dòlars). ¹⁶
10-057	Aquesta concessió és controlada pel camerunenc Gustave Mbeng – identificat pel consultor del Banc Mundial Luc Durrieu de Madron com a soci informal d'Hazim. ¹⁷ Desembre de 1999: MINEF descobreix que aquesta concessió està «completament esgotada d'existències per a fusta» i cap de les condicions del contracte de la concessió no havien estat complides.
08-10-42 (vente de coupe)	Gener 2001: MINEF multa SFH amb 50 milions de CFA (67.000 dòlars) per talar fora de l'àrea permesa. ¹⁸

⁹ Saqueando los Bosques de Camerún: Un estudio de las cortas ilegales realizadas por la compañía libanesa Hazim. Informe de Greenpeace, 2000.

¹⁰ The Cameroon Tribune (2000); MINEF (1999).

¹¹ Greenpeace (2000) i referències que citades

¹² The Cameroon Tribune (2000)

¹³ Cameroon Tribune (2001)

¹⁴ Greenpeace (2000); Auzel *et al* (2001)

¹⁵ MINEF (1999)

¹⁶ Greenpeace (2000)

¹⁷ Durrieu de Madron and Ngaha (2000)

¹⁸ Cameroon Tribune (2001)

En 1998-1999, Hazim va ser la cinquena major empresa concessionària de Camerun. Les seves concessions pròpies, 157.000 hectàrees, representen al voltant del 4 % del total de superfície concedida per a la seva explotació entre 1998 i 1999.¹⁹ Aquesta empresa també explota altres concessions en qualitat de subcontractista i, finalment, explota il·legalment diverses concessions. El conjunt de totes aquestes activitats fan d'aquesta empresa una de les més grans exportadores de fusta de Camerun.

4.1.1. Fusta il·legal d'Hazim a Mallorca

Greenpeace ha localitzat fusta amb el logotip SFH o SFHS en les següents empreses:

- **Bargar.** Palma i Manacor, Mallorca.
- **Es Magatzem.** Manacor, Mallorca.
- **M. Siero.** Manacor. Mallorca.

Greenpeace s'ha posat en contacte amb diversos clients de Hazim a altres comunitats autònomes per a informar-los del tipus de negocis que feien i els ha demanat que deixin de comprar fusta a una companyia aquest historial d'infraccions. En el següent quadre es mostren algunes empreses espanyoles han començat a girar l'esquena a la fusta de Hazim.

Quadre 5: Empreses espanyoles que han expressat a Greenpeace la seva intenció de no comprar fusta a Hazim.

Clients que han deixat de comprar fusta	
<u>Empresa</u>	<u>Data de comunicació a Greenpeace</u>
Maderas Redondo, S.L.	27/07/2000
Maderas Iglesias, S.A.	03/08/2000
TAMALSA	31/10/2000
Maderas Tayma-Timber, S.L.	02/11/2000
No clients que es comprometen a no comprar-los fusta	
<u>Empresa</u>	<u>Data de comunicació a Greenpeace</u>
Maderas Baldó	03/11/2000
Maderas Lavall, S.A.	04/11/2000

4.2. Fusta de TTS (*Transformation Tropicale du Sud*)

TTS té una societat amb SFB, a la qual es va adjudicar el 1997 la concessió 08.006. SFB estava exclosa de la licitació de noves concessions després de la inspecció del MINEF de 1997, on es va esbrinar que SFB no respectava

¹⁹ Global Forest Watch Cameroon, p. 24.

els acords contractuals de gestió de les concessions.²⁰

El 5 de juliol del 2001, el MINEF va anunciar que s'havia multat TTS amb 6.000.000 F CFA per un mal marcatge de la fusta i per l'ús fraudulent de documents. En aquest mateix anunci el MINEF va indicar que la multa encara no s'havia pagat.²¹

En 2001, la delegació provincial del MINEF a la «Província Litoral», va observar que TTS/SFB usaven documents fraudulents per al transport de fusta. La delegació del MINEF va enviar una carta²² al Ministre de Medi Ambient i Boscs en què es proposava una sanció de 12.006.165 FCFA. El MINEF va comunicar posteriorment que la companyia havia refusat de cooperar amb les autoritats.

En un comunicat oficial del MINEF, publicat a «The Cameroon Tribune» el 28 de gener del 2001, va anunciar que TTS era culpable de falsificació de documents CITES per a exportar Afrormosia. TTS va rebre una multa de 2.000.000 F CFA i la seva llicència per a exportar afrormosia es va suspendre durant 4 mesos.²³

Encara que TTS ha rebut una multa per falsificació de documents CITES, el Centre d'Assistència Tècnica i Inspecció del Comerç Exterior (SOIVRE) ha comunicat a Greenpeace que durant els anys 2000 i 2001 no ha presentat inspecció a partides de fusta desembarcades a Mallorca.²⁴

4.2.1. Fusta de TTS a Mallorca

Greenpeace ha trobat fusta de TTS en els següents magatzems:

- **Bargar.** Palma i Manacor, Mallorca.
- **M. Siero.** Manacor, Mallorca.

4.3. Fusta de SFID (Société Forestière et Industrielle de la Doumé)

El Grup Rougier a Camerun (al qual pertany SFID) està involucrat en nombroses activitats fusteres il·legals (i conflictes socials) per via de les seves altres filials, socis i companyies. A més de SFID, hi ha proves oficials d'explotacions il·legals per CAMBOIS, SIM, Lorema.

Greenpeace també té proves de diversos casos d'explotació il·legal de SFID que no han estat oficialment sancionats encara:

- Justawe Bois, soci de SFID, fou declarat culpable de transportar fusta

²⁰ MINEF comunicat oficial publicat en "The Cameroon Tribune" el 24 de Marzo de 2000.

²¹ MINEF comunicat oficial publicat en "The Cameroon Tribune" el 5 de junio de 2001.

²² Carta de la Delegació Provincial del MINEF al Ministre Forestal i de Medi Ambiente. Proposant sancions contra les companyies explotadores. 2001 – sense data.

²³ MINEF comunicat oficial publicat en «The Cameroon Tribune» el 28 de gener de 2001.

²⁴ Carte del SOIVRE de 11/01/02 a Greenpeace.

sense documents de transport. Les autoritats locals van proposar una multa de 150.000 F CFA.

- Fa molt poc, el 28 de gener del 2002, el MINEF va anunciar que s'havia trobat SFID culpable de falsificar documents CITES per a l'exportació d'afroormosia. El MINEF ha obert tres causes legals contra SFID sobre aquest assumpte. Aquesta companyia ha estat multada amb 11.055.240 F CFA i la seva llicència per a exportar afroormosia s'ha suspès durant 6 mesos.²⁵

4.3.1. Fusta de SFID a Mallorca

Greenpeace ha localitzat fusta de SFID en els següents magatzems:

- **Es Magatzem.** Manacor, Mallorca.
- **S. Riera.** Manacor. Mallorca.
- **M. Hercom.** Consell. Mallorca

²⁵ MINEF- comunicat oficial publicat en “ The Cameroon Tribune” el 28 de Enero de 2002.

5. LA FUSTA DE LA GUERRA. EL CAS DE LIBÈRIA

La indústria fustera a Libèria és una indústria rendible - almanco per a un país el Producte Interior Brut del qual és, segons estimacions, de 450 milions de dòlars.

La contribució del sector forestal va augmentar per damunt dels 100 milions de dòlars l'any 2000²⁶ i durant molt de temps ha estat un de les primeres fonts d'ingressos de l'Estat. Arran de la prohibició d'exportacions de diamants decretada per l'ONU pel març del 2001²⁷, la indústria forestal s'ha convertit en la indústria que proporciona la major font d'ingressos per exportacions al Govern de Libèria.

Per aquest motiu, la indústria forestal és en aquest moment una amenaça per a la regió d'Àfrica Occidental, no sols per a la supervivència de les últimes selves tropicals de la zona, sinó també per a l'estabilitat i la seguretat nacional i regional.

Pel desembre del 2000, un Grup d'Experts va informar al Consell de Seguretat de les Nacions Unides (UNSC) que la indústria fustera de Libèria era un dels elements implicats en l'abastament il·legal d'armes dels rebels del RUF que lluiten a la veïna Sierra Leone, desafiant totes les sancions de l'ONU.²⁸ L'informe va revelar que la indústria fustera liberiana estava involucrada en una sèrie d'activitats il·legals que incloïen l'adquisició d'armes, i va assenyalar que les carreteres construïdes i mantingudes per a l'explotació de fusta també s'usaven per al trasllat d'armes de Libèria a Sierra Leone. El Grup d'Experts va recomanar un embargament temporal de les exportacions de fusta de Libèria «fins que Libèria pugui demostrar convincentment que ja no està involucrada en el tràfic d'armes o diamants a Sierra Leone o des d'allà». No obstant això, a principi de 2001, Xina i França –els dos principals importadors de fusta liberiana²⁹– van vetar en el Consell de Seguretat la inclusió d'aquesta sanció sobre la fusta, per la qual cosa, com a conseqüència, va quedar exclosa de l'informe final³⁰.

Des de llavors, tant l'organització britànica de drets humans i medi ambient, *Global Witness*, com el Consell de Seguretat de les Nacions Unides han publicat proves convincents que vinculen el President de Libèria Charles Taylor i la indústria fustera d'aquest país, amb el tràfic il·legal d'armes³¹. Els seus treballs revelen que:

- Els impostos provinents de la indústria d'explotació han estat usats per Taylor per a mantenir unitats paramilitars brutals involucrades en

²⁶ Estimat per Global Witness basat en xifres publicades en el World Trade Atlas: Global Witness (2001); UNSC (2001)

²⁷ La contribució feta pel sector forestal és fins i tot més important ara que abans, seguint la prohibició de la UNSC imposada sobre el comerç de diamants a Libèria en la Resolució 1343 (2001) de la UNSC adoptada el 7 de març de 2001 «fins que Libèria demostrï de manera convincent que ja no està involucrada en el tràfic d'armes o diamants a Sierra Leone» UNSC (2000)

²⁸ UNSC (2000).

²⁹ En 2000, Xina (45%) i França (26%) foren responsables d'importar més de dos terços de la fusta de Libèria (World Trade Atlas citat en Global Witness 2001).

³⁰ Pratt D (2001)

³¹ Global Witness (2001) UNSC (2001)

abusos contra els drets humans.

- Pel maig del 2001, Taylor va intentar adquirir en Líbia diversos milers de fusells d'assalt ak 47 i una quantitat desconeguda de llançacoets.
- Les companyies fusteres han reclutat i armat excombatents -sovint procedents de l'ara extingit Front Patriòtic Nacional, liderat per Taylor- per tal d'augmentar les milícies privades.
- Diverses companyies empen pràctiques d'explotació indiscriminades que no mostren cap consideració envers l'impacte mediambiental o social.

Els boscs de Libèria: els darrers reductes d'un *hotspot*³²

A causa de la seva localització al llarg de les planures costaneres i de la facilitat d'accedir-hi, la majoria dels boscs tropicals d'Àfrica Occidental han sofert ja una explotació forestal intensiva, i a moltes àrees aquests boscs han estat transformats en terrenys agrícoles. S'estima que ja s'ha destruït gairebé el 90 per cent d'aquests boscs i que la resta està seriosament fragmentat³³.

Després d'anys de sobreexplotació dels ecosistemes forestals d'aquesta regió (coneguts com *Upper Guinean Forest Ecosystem*) - un cinturó de selva tropical que antigament cobria Libèria, a més de part de Sierra Leone, Guinea, Costa D'Ivori, Ghana i Togo- els boscs de Libèria representa en aquest moment al voltant del 45% dels boscs d'aquest tipus que encara es conserven. Per això, els darrers representants d'aquest tipus de bosc han estat reconeguts per l'organització *Conservation International* com un dels 25 *hotspots* de biodiversitat amenaçada, ja que manté molts tàxons que no es troben en cap altra lloc. Aquest bosc alberga unes 9.000 espècies de plantes i més de 1.300 espècies de vertebrats. També manté les úniques poblacions viables d'hipopòtam pigmeu (*Hexaprotodon liberiensis*) i representa el darrer reducte de l'elefant del bosc (*Loxodonta africana cyclotis*) a Àfrica Occidental³⁴.

5.1. Destructors del bosc i traficants d'armes: Quines empreses estan hi involucrades?

Hi ha proves clares d'algunes de les 25 companyies fusteres a Libèria, que són culpables, o bé de causar danys mediambientals, abusos contra els drets humans, direcció de milícies privades, o contribució al tràfic il·legal d'armes per als rebels del RUF en Sierra Leone.

L'*Oriental Timber Company* (OTC), la més grossa de totes, és també la més important. Unes altres companyies involucrades en un o més d'aquests escàndols són Royal Timber Corp. (RTC), Mohammed Group of Companies (MGC) i Inland Logging Company (ILC).

³² S'anomenen Hotspot els espais amb un gran valor per a la conservació greument en perill.

³³ TREES (1998)

³⁴ Peal A (2000); Myers N *et al* (2000)

Quadre 6: Principals empreses involucrades en els escàndols forestals de Libèria

Companyia	Descripció
Oriental Timber Company (OTC)	És de molt la més grossa i més important companyia fustera que opera a Libèria. Està dirigida per l'holandès Gus Kouwenhoven, un home associat al President Taylor. S'ha descrit Kouwenhoven com «responsable dels aspectes logístics de moltes de les transaccions d'armes [amb el Front Revolucionari Unit de Sierra Leone]».
Royal Timber Corp (RTC)	La segona companyia fustera més grossa que opera a Libèria, la RTC, també està dirigida per Gus Kouwenhoven, i es creu que ha declarat molt per davall la seva producció de fusta en els darrers dos anys.
Mohammed Group of Companies (MGC)	Dues companyies – Salami Molowi Inc (SMI) i Bureaux Ivorian Ngorian (BET) – són propietat de Mohammed Sala'm, un libanès que treballa a Costa d'Ivori. Sala'm ha estat relacionat també amb la violació de les sancions imposades per l'ONU sobre tràfic d'armes cap a Libèria.
INLAND Logging Company (ILC)	Està dirigida per Maurice i Oscar Cooper, ambdós associats del President Taylor durant molt de temps. La companyia declara que va exportar al voltant de 20.000 m ³ de troncs durant l'any 2000, però hi ha indicis que aqueixa xifra fou realment molt superior– prop de 50.000 m ³ . La ILC posseeix una milícia privada, que encalça i intimida les comunitats locals del comtat de Sinoe.

Fonts: UNSC (2000); *Global Witness* (2001)

5.2. Fusta de Libèria a Mallorca

Segons les dades del Servei de Duanes³⁵, només hi ha hagut dues operacions d'importació de fusta de Libèria en els darrers anys, tots dos en 1998, quan es van desembarcar 34.000 Kg. de fusta. Greenpeace ha trobat els rastres d'aquesta fusta de Libèria a dos magatzems de Mallorca:

- **Maderas Hercom.** Consell, Mallorca.
- **Maderas S. Riera.** Manacor, Mallorca.
- **CIMSA.** Manacor i Palma, Mallorca.

En el primer cas es tractava de fusta serrada i el logotip no s'ha pogut identificar.

En el segon, S. Riera, es van poder veure diversos troncs amb el logotip **MGC**, una de les empreses vinculades amb el tràfic d'armes a Libèria segons els experts del Consell de Seguretat de les Nacions Unides.

En el cas de **CIMSA**, s'han trobat palets de fusta de l'empresa valenciana *Maderas Selección S.L.*, empresa importadora de gran quantitat de fusta de Libèria de les empreses **MGC** i **MWPI**.

³⁵ <http://aduanas.camaras.org>

6. FUSTA IL·LEGAL A OBRES PÚBLIQUES DE MALLORCA?

En els darrers anys, les obres públiques promogudes per les autoritats públiques, incloent-hi el Ministeri de Medi Ambient, han usat fusta tropical africana. Però cap de les institucions implicades en aquestes obres o projectes no ha pogut garantir que la fusta procedeix de fonts d'abastiment sostenibles.

Atès que el mercat mallorquí de fusta és ple de fusta il·legal, és molt probable que els diners públics de tots els ciutadans s'hagi emprat per a fomentar la desforestació i la corrupció a Àfrica.

- **Aeroport de Palma:** En la construcció del nou edifici terminal de l'Aeroport de Palma -inaugurat per l'abril de 1997 per l'aleshores Ministre de Foment Rafael Arias Salgado- es van utilitzar espècies africanes com la bubinga o l'iroko. Especialment la «sala VIP» és un lloançà al malbaratament de fustes tropicals sense cap garantia de sostenibilitat.

Com consta en la seva pàgina web i en la propaganda que elabora, l'autoritat aeroportuària diu que té una política mediambiental respectuosa amb l'entorn i els recursos naturals. Fins aquesta data, els responsables de l'Aeroport no ha contestat els requeriments de Greenpeace sobre l'origen i garanties de la fusta tropical utilitzada.

- **Museu del Parc Nacional de Cabrera:** L'iroko ha estat l'espècie que s'ha emprat per a la fabricació dels sòls en la rehabilitació del celler de Cabrera com a Museu del Parc Nacional. Les autoritats del Parc no han volgut contestar les preguntes de Greenpeace sobre la procedència o sostenibilitat de la fusta d'iroko utilitzada. En els requeriments d'informació i en les converses mantingudes tampoc no semblava que preocupassin els responsables del Parc els problemes ambientals dels països d'origen de la fusta.

El fet que una institució pública dedicada específicament a la conservació de la naturalesa construeixi un edifici sense tenir en compte criteris ambientals (la instal·lació lumínica també és un exemple de malbaratament) és un problema greu.

- **Passeig Marítim d'Alcúdia:** Per a la construcció del passeig marítim del Port d'Alcúdia, obres contemplades en el Pla Mirall del Govern Balear, també es va utilitzar fusta de bolondro o elondo.

Ni l'Ajuntament d'Alcúdia ni Dragados y Construcciones, l'empresa encarregada del projecte i l'execució de l'obra, no ha contestat els requeriments de Greenpeace sobre la procedència de la fusta utilitzada. Finalment, la fusteria Hermanos Rebassa, empresa subcontractada per a col·locar la passarel·la, ha manifestat que el seu subministrador és una empresa de València.

7. FUSTA CERTIFICADA *VERSUS* FUSTA IL·LEGAL. L'ALTERNATIVA DEL FSC

No seria just culpar tot el sector (ja siguin importadors ja empreses transformadores) de fer costat a la corrupció i a la il·legalitat als països productors de fusta tropical.

És ver que algunes empreses estan preocupades per la gestió forestal i empresarial dels seus proveïdors, i reclamen una major garantia del producte a través del compliment, almenys, de la legalitat vigent. Però aquest tipus de comportaments són una excepció. I, en tot cas, s'ha vist insuficient.

Al mateix temps que el sector consumidor de fusta tropical s'adona de la realitat del comerç de fusta il·legal, el certificat forestal **FSC**³⁶ mostra que el consum responsable de fusta tropical és possible. A diversos països ja hi ha superfícies considerables de boscs tropicals i plantacions de fustes dures que han fet possible un incipient però prometedor mercat de fusta tropical certificada pel **FSC**.

El **FSC**, sigles del *Forest Stewardship Council* (Consell de Gestió Forestal) és el sistema de certificat forestal que es troba en un estat de desenvolupament més gran i gaudeix d'una credibilitat i d'una transparència més grans. És també el que ha aconseguit un grau de consens més alt entre els diferents agents socials, econòmics, ambientals, socials. El **FSC** fou fundat en 1993 per un grup de 130 representants d'organitzacions ambientalistes, silvicultors, indústries de la fusta, organitzacions indígenes, associacions de boscs comunals i institucions de certificat de productes forestals, pertanyents a 25 països.

El volum de fusta o troncs certificats, incloent-hi fusta serrada, xapes i cel·lulosa era menys del 3% del total de producció de la indústria forestal (uns 1.700 milions de metres cúbics) en 1996, però aquesta xifra ja era el doble de l'abastada en 1994. A la darrera de 1998 prop d'11 milions d'hectàrees a 27 països havien estat certificades pel **FSC**. Pel setembre del 2001 hi havia 24,6 milions d'hectàrees certificades pel **FSC** en els 5 continents.

Encara que no sigui la solució de tots els problemes, el certificat forestal **FSC** és en aquest moment la iniciativa més interessant que es duu a terme per a millorar la gestió forestal i conservar els boscs del planeta. D'altra banda, ha esdevingut una eina perquè els propietaris forestals, els silvicultors, els importadors, els magatzemistes, les empreses de transformació i els venedors, de productes derivats de la fusta mantinguin els seus negocis i millorin la seva imatge ambiental.

³⁶ <http://www.fscoax.org> <http://www.certifiedwood.com> <http://www.forestworld.com>

8. HACIA UNA POLÍTICA D'ADQUISICIONS PÚBLIQUES ECOLÒGIQUES

L'adquisició pública és una despesa que es realitza des de l'administració local, regional, nacional i europea en productes i serveis. Aquesta despesa s'acosta al 14% del pressupost públic de la Unió Europea -equivalent a més de la meitat del pressupost d'Alemanya-.

Les adquisicions fetes per organismes públics i organitzacions constitueixen un instrument potencialment important per a crear un mercat viable de productes respectuosos amb el medi ambient. El gran volum d'articles comprats pot animar els proveïdors i productors a elaborar més productes respectuosos envers el medi ambient i fer minvar així l'impacte mediambiental de certs articles.

Per als objectius de frenar la desforestació i aconseguir millores en la gestió forestal tropical, per exemple, les adquisicions públiques que afavoreixin la certificació forestal, són fonamentals per a reduir i aturar les importacions (il·legals o il·legals) de fusta obtinguda mitjançant explotacions no sostenibles. Els organismes públics poden crear un important mercat per a la fusta certificada.

L'ajuntament del Prat de Llobregat, per exemple, ha assumit des de 1996 una política municipal compromesa clarament amb els acords de la cimera de Rio (amb l'Agenda 21 inclosa) i exigeixen en els plec de clàusules administratives per a la contractació de productes (mobiliari urbà, per exemple) que la fusta tingui la certificació **FSC**.

Un altre exemple: pel juny de 2001, el Parlament Danès va aprovar amb una ampla majoria una proposta del Partit Popular Socialista sobre l'ús de fusta tropical en institucions públiques. Des d'ara les institucions públiques hauran d'intentar comprar fusta tropical certificada per l'FSC i garantir d'aquesta manera que la fusta procedeix d'explotacions forestals sostenibles.

GREENPEACE

Greenpeace España

*San Bernardo 107, 1º
28015 Madrid
Tfn.: 91 444 14 00
Fax: 91 447 15 98*

*Portaferrissa, 17
08002 Barcelona
Tfn.: 93 318 77 49
Fax: 93 412 27 01*

*Palma de Mallorca
Tfn.: 971 40 58 12
Fax: 971 40 45 69*

*Web: www.greenpeace.es
E-mail: informacion@greenpeace.es*